

SON SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ YEREL TARİH İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Mehmet ORAN*

Öz: Bu alıŐma, UŞak Üniöersitesinde okuyan son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşüncelerini ortaya çıkarılmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın orijinal yanı; yerel tarih konusundaki bu çalışmanın Sosyal Bilgiler öğretmenleri veya ortaokul öğrencileri ile değil de, son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ile gerçekleŐtirilmiŐ olup, araştırmaya farklı bir bakış açısı kazandırılmaya çalıŐmasıdır. Araştırma kapsamında 24 son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayına yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının mülakat sorularına verdikleri cevaplar bilgisayar ortamında Word dosyasına aktarılmıştır. Verilerin analizinde cevaplar ilk önce 95 koddan toplanmış, daha sonra bu sayı 38'e indirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması modeli uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda ise, Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konularına daha fazla yer verilmesi gerektiği, böylece öğrencilerin çevresine karŐı duyarlılığının artacağı ifade edilmiŐtir.

Anahtar Sözcükler: Yerel Tarih, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları.

LAST CLASS SOCIAL STUDIES TEACHER VIEWS ON LOCAL HISTORY

Abstract: The aim of this study is to reveal the opinions of last grade Social Studies teacher candidates in UŞak University on local history. The original side of the work; this study on local history wasn't done/conducted with Social Studies teachers or secondary school students, but it was carried out with the last

* Dr. Mehmet ORAN, mehmtoran@gmail.com, 0552 345 7793, ORCID: 0000-0001-5995-8430

grade Social Studies teacher candidates, and it is trying to give a different perspective. Within the scope of the study, semi-structured interview form was applied to 24 last grade Social Studies teacher candidates. The answers given by teacher candidates to the interview questions were transferred to the Word file in computer environment. In the analysis of the data, the answers were first collected in 95 codes, then these codes was reduced to 38. In the study, the case study model of qualitative research techniques was applied. Finally it was stated that local history subjects should be included more in Social Studies Course and thus the sensitivity of the students towards their environment would increase.

Keywords: Local History, Social Studies, Candidates Teachers

Giriş

Yapılandırmacı eğitime geçişle birlikte yakından uzağa ilkesi dikkate alınmış ve yerel tarihin önemi artarak Sosyal Bilgiler öğretim programında daha çok yer verilmeye başlanmıştır. Yerel tarih ile öğrenciler yakın çevresi ve mahallesinde ki bir takım manevi değerlere sahip yapıların farkına vararak onları koruma bilincine sahip olmuşlardır. Böylece toplumsal birey olma yolunda önemli adımlar atılarak ben yerine biz duygusu yerleşmeye başlamıştır.

İsminden de anlaşılacağı üzere yerel tarih sınırları belirli bir bölgenin, ilin, ilçenin, kasabanın veya köyün geçmişini ele alan çalışma alanıdır (Calkin, 1942). Hoskins (1984) yerel tarihi; belli insanların belli yerlerde ve zamanlarda öyküsünü ve geçmişini ele alan çalışma alanı olarak ifade etmektedir. Aslan (2000) ise yerel tarihi; belli bir coğrafyada yaşamış veya yaşamlarını sürdüren toplumların kökenlerini, yaşam biçimlerini ve sosyal-kültürel-ekonomik faaliyetlerini inceleyen bir alan olduğunu ifade etmiştir. Kısaca yerel tarih denilince aklımıza öncelikle yakın çevre, mahalle, köy vb. birtakım yaşam alanlarının tarihi gelmektedir.

Yerel tarih ile ilgili çalışmalara göz attığımızda ilk olarak 16. yüzyılda aristokratların daha çok ailelerinin şanlı geçmişlerini kaleme almak amacıyla yazdıkları eserler yerel tarih çalışmalarının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca Coğrafi Keşifler ile birlikte Avrupalıların dünyayı ve yaşadığı çevreyi tanıma arzuları onların bir takım yerel tarih çalışmaları yapmasına olanak sağlamıştır (Eyryce, 2005). Akademik anlamda yerel tarih 1950'lerde İngiltere'de ulusal tarihin yanında insanların yaşadığı çevrenin tarihinin de anlatılmaya başlamasıyla birlikte eğitim programlarına girmeye başlamıştır (Demircioğlu, 2005).

Türkiye'de ise 15. ve 17. yüzyıllarda şerhiye sicilleri ve tapu tahrir defterleri üzerine yapılan çalışmalar, ele aldıkları bölgelerin yer adlarını,

etnik yapılarını, sosyal yapılarını, üretim durumlarını, vergilerini ve nüfuslarını kayda geçirdiği için, bu tür çalışmalar yerel tarihe ışık tutmaktadır (Eyrice, 2005). Demircioğlu (2005) yılında yaptığı çalışmada; 1950'lerden sonra yerel tarih alanında dünyada meydana gelen gelişmelere rağmen ülkemizde istenilen seviyeye ulaşamadığını belirtmiştir. Belki de bunun da en önemli nedeni yerel tarih eğitimcilerinin ve öğretmenlerin yerel tarih konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmamalarıdır.

Öğretmenler yerel tarih konularını planlar ve uygularken birtakım bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olmalıdırlar. Öncelikle öğretmenler dersleri öğrencilerin daha etkili öğreneceği biçimde düzenlemelidir ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanacağı yöntem, teknik ile stratejileri çok iyi bilip uygulamada da yeterliliğe sahip olmalıdırlar (Taşkaya ve Bal, 2009). Öğretmenler yerel tarih konusunda gerekli donanım, niteliğe ve standartlara sahip değiller ise, o öğretimden istenilen verim sağlanamaz. Beklenen verimin sağlanabilmesi için de öğretmenlerin kendilerini nitelikli olarak eğitim geliştirmelerine bağlıdır (Mentiş Taş, 2004).

Öğretmenler yerel tarih konusunda gerekli donanım sahip olduklarında yerel tarihin faydalarından bahsedebiliriz. Yerel tarih sayesinde öğretmenler öğrencilerine okul dışı ödevler vererek öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmelerine yardımcı olurlar ve öğrencilerin hayatlarını sorgulamalarına olanak sağlarlar (Tunç Şahin, 2011). Aktekin (2001) ise, yerel tarih kapsamında arşivci, müzeci, yerel tarihçi gibi ilgililerle yapılan görüşmeler sayesinde öğrencilerin çevrelerindeki tarihi ve kültürel zenginliklerin farkına varmalarına ve onlarda belki de ömür boyu sürecek bir kültür ve tarih zevkinin oluşmasına yardımcı olacağını ifade etmiştir.

Yerel tarihin faydalarının yanında bir takım sınırlılıklar ve dikkat edilmesi gereken hususlar da vardır. Bunlardan bahsedecek olursak; öncelikle yerel tarih öğretimine dayalı etkinliklerin hazırlanmasının çok zaman alıcı olmasıdır (Demircioğlu, 2005). Dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise, yerel tarih öğretimi öncesi öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyeleridir. Hazır bulunuşluk seviyesi, öğrencinin herhangi bir konudaki ön bilgi ve tutumunu ifade eder (Yenilmez ve Kakmacı, 2008). Her öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesi farklı olacağı için bu hususta da eğitimciler dikkatli olmalıdır.

Yerel tarih ile ilgili yapılan çalışmalara göz attığımızda tamamına yakını öğretmen ve öğrenciler ile yapılan çalışmalardır ve yerel tarih ile ilgili çalışmalarda öğretmen adaylarının görüşlerine pek fazla yer verilmediği görülmektedir (Işık, 2008; Avcı Akçalı, 2013; Arslan, 2015; Kılıç, 2018). Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran ve orijinal kılan tarafı;

çalışmanın öğretmen adayları ile gerçekleştirerek konuyu farklı bir perspektifte bakmış olmamızdır. Çalışma Uşak Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma ileride bu alanda veya diğer alanlarda yapılacak olan çalışmalara ışık tutmayı da amaçlamaktadır.

Araştırma son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşüncelerini tespit etmesi bakımından önemlidir. Ayrıca bu çalışma son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları anlatılırken; hangi yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği ne gibi sorunlarla karşılaşılacağı ne gibi faydalarının olabileceği konularındaki düşüncelerini ortaya çıkarması bakımından önemlidir.

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Uşak Üniversitesinde öğrenimlerine devam eden 24 son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlı tutulup son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşünceleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda çalışmamızın ana sorusu şu şekildedir:

Uşak Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşünceleri nelerdir?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması modeli uygulanmıştır. Vaka çalışması, olay incelemesi, örnek olay çalışması, örnek olay inceleme yöntemi gibi farklı isimlerle karşımıza çıkan durum modeli çalışmada genelleme amacı taşımak yerine bir konu üzerine derinlemesine bilgi toplamak amaçlanmaktadır. Bilindiği gibi durum modeli çalışmalarında bir konu üzerinde sistemli bir şekilde bilgi toplamak ve toplanan bilgileri analiz edip sonuçları ortaya koymak vardır (Aytaçlı, 2012).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda amaçsal örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir veya elverişli örneklem yöntemine başvurulmuştur. Bu örneklem yönteminde kolay olanı seçmek, para, çaba ve zamandan tasarruf sağlamak ön plandadır (Baltacı, 2018). Amaçsal örneklemde; yapılan çalışmanın amacı açısından derinlemesine araştırma yapmak amacıyla bilgi bakımından zengin durumlar seçilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden 24 son

son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayı (Erkek=12, Kadın=12) oluşturmaktadır. Bu seçimde öğretmen adaylarına ulaşılabilirlik ve öğretmen adaylarının mülakat sorularına verebilecekleri cevaplar göz önünde bulundurulmuştur.

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma tarama modeli desenlenmiş olup veriler son sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarından yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanıp analiz edildiği için içerik analiz yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin toplanmasında ve analizinde ilk etapta araştırmaya ilişkin konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırma sorusu belirlenerek son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına uygulanan yarı yapılandırılmış mülakat formu Sosyal Bilgiler alanında uzman 3 akademisyenin görüşüne başvurularak oluşturulmuştur. Mülakat esnasında araştırmaya katılan son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırma sorularına verdikleri cevaplar bilgisayar ortamında Word dosyasına aktarılmıştır. Word dosyasına aktarılan bu cevaplar birbirleriyle ilişkilendirilerek kodlamalar yapılmıştır.

Verilerin analizinde araştırmaya katılan son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar ilk önce 95 kodda toplanmış, daha sonra birbirleriyle ilişkilendirilen bu kodlar 38'e indirilmiştir. Bu kodlardan en önemlileri ise şunlardır: yakın çevre, örf ve adet, kültür, görsel sunum, drama, sözlü anlatım, gezi-gözlem, ön yargı, hazırbulunuşluk, bilgi eksikliği, ezber, konu azlığı ve eksikliği, süre sıkıntısı, milli birlik, müze gezisi vb.

2. Bulgular ve Yorumlar

Bulgular bölümde Uşak Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusuna ilişkin düşünce ve görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mülakat sorularına verdikleri cevaplara ilişkin kodlamalar tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1:

Son Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayların Yerel Tarih Konusundaki Düşünceleri Konusunda Öğretmen Adaylarının Sorulara Verdiği Cevapların Kodları.

Soru	Kodlar	Katılımcılar
1	• Yaşadığı bölgenin, yakın çevrenin tarihi	1,3,4,6,7,8,11,12,17,21,23,24

	<ul style="list-style-type: none">Geçmiş yaşantılarımız, örflerimiz, adetlerimiz, geleneklerimiz, göreneklerimiz, kültürlerimiz..	2,7,9,10,13,14,16,18,19,20,21,23
	<ul style="list-style-type: none">Genel tarihe göre daha dar olan, sınırları belli bir coğrafyanın tarihi	3,5,6
	<ul style="list-style-type: none">Görsel sunum, rol oynama, drama, film...	1,3,5,6,8,9,10,11,12,14,16,17,18,19,20,21,22,23
2	<ul style="list-style-type: none">Sözlü anlatım	2,3,6,8,9,11,14,17,18,19,20,21,22,24
	<ul style="list-style-type: none">Gezi-gözlem	1,4,5,7,13,14,15,17,22,23,24
	<ul style="list-style-type: none">Görüşme	7,13,15
	<ul style="list-style-type: none">Tartışma	2,3
	<ul style="list-style-type: none">Öğrencilerin önyargı ve hazırbulunuşlukları	11,14,16,17,18,19,21,24
	<ul style="list-style-type: none">Öğrenci veya öğretmenlerin bilgi eksiklikleri	1,6,9,10,20
3	<ul style="list-style-type: none">Konuların soyut olup yüzeysel anlatılması ve genellikle ezber yöntemine başvurulması	3,8,12,15,21
	<ul style="list-style-type: none">Kaynak azlığı ve eksikliği	4,5,7,22
	<ul style="list-style-type: none">Konuların objektif bir şekilde anlatılmaması	13,15,17
	<ul style="list-style-type: none">Süre sıkıntısı	12
	<ul style="list-style-type: none">Bütçe sıkıntısı	5
4	<ul style="list-style-type: none">Geçmiş ve yakın çevresi hakkında bilgi sahibi olup milli birlik duygularını artırıp daha bilinçli olurlar	Bütün katılımcılar
	<ul style="list-style-type: none">Öğretim programında daha çok yer verilmeli	1,3,6,9,13,14,18,22,23,24
5	<ul style="list-style-type: none">Müze ve tarihi yerlere geziler yapılmalı	4,5,7,8,13,15,17,22,23,24
	<ul style="list-style-type: none">Derslerde görsellik artırılıp, film izleme ve	2,3,10,12,15,21,24

drama gibi etkinlikler yapılmalı	
• Yerel tarih konusu belgelere dayandırılıp daha açık ve sade anlatılmalı	19,20
• Aileler bilinçlendirilmeli	16

Araştırmanın ilk sorusu: Yerel tarih denildiğinde aklımıza ilk olarak ne gelmektedir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 12'si; yaşadığımız bölgenin, yakın çevrenin tarihi diye cevap vermiştir. K.1 “Yerel tarih denilince akla yakın çevre, mahalle, köy, ilçe, il gibi bir takım yaşam alanlarının tarihi gelmektedir. Sınırları belli bir coğrafi alandır.”, K.4 “Geçmişten bugüne yaşadığımız bölgenin tarihidir.”, K.11 ise “Bulduğumuz yerin geçmişten günümüze tarihidir.” şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 12 öğretmen adayı da; geçmiş yaşantılarımız, örflerimiz, adetlerimiz, geleneklerimiz, göreneklerimiz, kültürlerimiz... olduğunu vurgulamıştır. K.2 “Kendi milletimize ait, bizi ilgilendiren siyasi, ideolojik, maddi, manevi, kültürel değerlerimizin anlatıldığı tarihtir.”, K.19 “Bir ülkenin milletinin var olduğundan günümüze dek geçirdiği savaş, olay, kültür, gelenek, görenek ve her türlü süreç.”, K.20 ise “Bir milletin gelmiş geçmiş tüm tarihi, kültürü, örf ve adetleri aklıma gelmektedir.” biçiminde görüş dile getirmiştir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı ise; genel tarihe göre daha dar kapsamlı olan, sınırları belli bir coğrafyanın tarihi olduğunu söylemiştir. K.3 “Yerel kelimesinin kulağımıza çağrıştırdığı, belirli bir yere özgü, oraya ait, kapsamı daha dar olan bir yerin tarihi aklımıza geliyor.” K.6 ise “İlk aklıma gelen kelime, bölgesel tarih ya da belli bir kesimi içinde barındıran tarih. Genel tarihe göre kapsama alanı küçük olan bölge ya da topluluğun geçmişini anlatan bir alan.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları anlatılırken hangi yöntem ve teknikler kullanılabilir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 18'i; görsel sunum, rol yapma, drama, film... vb. tekniklerin kullanılabileceğini söylemiştir. K.6 “Sunuş yoluyla öğrenme modelini uygular, bilgisayar destekli öğrenme yöntemi ile harita, bazı kültür öğeleri vb. daha iyi kavrama açısından faydalı olabilir.”, K.10 “Drama yöntemi kullanılabilir. Bazı olaylar somutlaştırılarak ve canlandırılarak öğrencilerin daha iyi anlaması sağlanabilir.”, K.16 ise “Drama ve film izleme gibi eğitsel oyunlar kullanılabilir.” şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 14 öğretmen adayı; sözlü anlatım tekniğinin kullanılabileceğini ifade etmiştir; K.14 “Öncelikle sunuş

yöntemi uygulanmalı, daha sonra gezi-gözlem tekniği uygulanmalıdır.”, K.18 “Sunuş yöntemi kullanılmalıdır. Bu yöntem bol videolar ve bulunabiliyorsa yazılı belgelerle desteklenmelidir.”, K.19 ise “Sunum ve anlatım tekniği.” biçiminde görüş dile getirmiştir. Araştırmaya katılan 11 öğretmen adayı; gezi-gözlem tekniğinin kullanılabileceğini vurgulamıştır; K.1 “Yerel tarih en iyi gezi-gözlem tekniği ile öğretilir. Alternatif yöntem olarak rol oynama tekniğinden faydalanılabilir. Öğrencilerin konuyla ilgili drama yapmaları sağlanabilir.”, K.4 “Ders kitaplarında verilen yerel tarih konusunu pekiştirmek adına öğrencilere müze gezileri, varsa arkeolojik kazı alanlarına gezi gibi faaliyetler yapılabilir.”, K.13 ise “Yerel tarih anlatılırken gezi, gözlem yöntemi ve tanık kişileri gösterip onların gördüklerinden faydalanılır.” şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı; görüşme tekniğinin kullanılabilmesi düşüncesi vardır; K.7 “Bölgeye ait müze varsa, sınıf gezisi şeklinde bölgenin tarihi tanıtılabilir.” biçiminde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 2 öğretmen adayı ise; tartışma tekniğinin kullanılabilmesi cevabını vermiştir; K.2 “Sözlü anlatım, münazara, tartışma teknikleri kullanılabilir.” şeklinde görüş dile getirmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları anlatılırken ne gibi sorunlarla karşılaşılabilir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 8’i; öğrencilerin önyargı ve hazırbulunuşluklarını vurgulamıştır. K.21 “Genellikle düz anlatım ile anlatıldığı için öğrencilerin derste sıkılması ve dersten kopmalarına yol açabilir.”, K.24 ise “Yerel tarih konuları o bölgeden olmayan bir öğrencinin dikkatini çekmeyebilir. Bu durum da öğrenciler arası dikkat dağınıklığına neden olabilir.”, şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 5 öğretmen adayı; öğrenci veya öğretmenlerin bilgi eksiklikleri diye cevap vermiştir. K.1 “Yerel tarih ile ilgili konu anlatılırken en büyük sorun öğrencilerin bilgi eksikliği olabilir. Bu yüzden önce ön bilgileri kontrol edilmeli, eksik yönler varsa düzeltilip öyle konuya geçilmelidir.”, K.6 ise “Yeni bir kavram öğretilmesi oldukça zor olabilir. Anlamını tam olarak bilmediğimiz kelimeler yüzeysel olarak okutulup ya da tahtaya yazıp geçilerek öğrenciye öğretmek oldukça zor olabilir.” şeklinde görüş dile getirmiştir. Araştırmaya katılan 5 öğretmen adayı; konuların soyut olup yüzeysel anlatılması ve genellikle ezber yöntemine başvurulması şeklinde söylemde bulunmuştur. K.3 “Sosyal Bilgiler dersinde en büyük problem konuların soyut kalmasıdır. Öğrenciler bir şeyleri görmek, duymak dokunmak ve yaşamak istiyor. Ancak bunlar Sosyal Bilgiler dersi için kısıtlıdır. Öğretmenler Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih konularını anlatırken bu konularda zorlanacaktır.”, K.21 ise “Ezber çok kullanılırsa bilgilerin çabuk unutulmasına sebep olur.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmaya katılan 4 öğretmen adayı; kaynak azlığı ve eksikliğinden diye cevap vermiştir. K.4 “Geçmiş olduğu gibi yansıtmak imkânsız olduğu için öğrencilerde konu tam pekişmeyebilir ve o bölgeyle ilgili tarihsel kalıntılar az ise bu dersin kaynağının az olmasına neden olabilir.”, K.22 ise “Geçmişe yönelik olaylarda ispat ve delil bulmakta zorlanılabilir.” şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı; Konuların objektif bir şekilde anlatılmaması cevabını vermiştir. K.13 “Objektiflik göz ardı edilebilir.”, K.17 ise “Yerel tarih ile ilgili öğretilecek bilgilerin doruluğu olmayabilir.” şeklinde görüş dile getirmiştir. Araştırmaya katılan 1 öğretmen adayı; süre sıkıntısı diye cevap vermiştir. K.12 “Ders saatlerinin az olmasından dolayı çok derine inilememesi. Konuların yüzeysel olarak işlenmesi.” şeklinde cevap vermiştir. Araştırmaya katılan 1 öğretmen adayı ise; bütçe sıkıntısı ifadesini kullanmıştır. K.5 “Örneğin bir yerel tarih konusunu anlatırken anlattığın kültürü ya da maddi unsurları (antik kent, müze... vb.) canlı olarak göstererek anlatma olasılığı hence en büyük sorun okullarda. Bu tarz gezi ya da ders olarak düşünürsek bütçe çok fazla ayrılmıyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konularının öğrencilere sağlayacağı faydalar nelerdir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı: geçmiş ve yakın çevre hakkında bilgi sahibi olunup, milli birlik duyguları konularında bilinçlenme artar şeklinde cevap vermişlerdir. K.8 “Yaşadığı yerin geleneklerini göreneklerini, örflerini ve kültürlerini öğrenirler. Yaşadığı yer hakkında tarihi bilgilerini öğrenir ve kendisine fayda sağlar.”, K.10 “Yaşadığı yerin tarihini bilen öğrenci oraların neler geçirdiğini öğrenirse kıymetini bilir. Toprağına bağlı olur. Canla başla korumaya çalışır.”, K.12 “Üstünde yaşadığı toprakların tarihini bilerek, bu kutsal topraklara layık bir vatandaş olarak yetiştirmeyi sağlar. Bu topraklar için, bu devlet için iyi ve faydalı bir vatandaş olma arzusu oluşur.”, K.13 ise “İnsanlar millet olarak birbirine bağlanır ve ortak değerler etrafında toplanırlar. Tarihlerinden haberdar olurlar.” şeklinde görüş dile getirmişlerdir.

Araştırmanın son sorusu: Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yerel tarihe ilişkin önerileriniz nelerdir? sorusuna, araştırmaya katılan 10 öğretmen adayı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında daha çok yer verilmeli diye cevap vermiştir. K.1 “Yerel tarih ile ilgili konulara daha çok yer verilmelidir. Bu konuyla ilgili ayrı bir öğrenme alanı bile oluşturulabilir. Böylece öğrenciler kendi yaşadığı çevreyi daha iyi tanır. Tarihini tanıdıkça sorumluluklarını da bilir.”, K.6 “Sosyal Bilgiler öğretim programında yerel tarih konuları arttırılmalı ve her il için ayrı

ayrı ele alınmalıdır. Tabi bu sadece şehir tarihi olmamalı eskiden beri o şehirde yaşamış kültürleri de ele almalıdır.”, K.23 ise “Öğretim programında yerel tarih ile ilgili daha çok kazanım yer alabilir ve yerel tarih ile ilgili uygulamaya yönelik daha çok etkinlik olabilir.” şeklinde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 10 öğretmen adayı; müze ve tarihi yerlere geziler yapılmalı diye söylemde bulunmuştur. K.4 “Öğrencilerle müze gezisi veya arkeolojik kazı alanı gezileri yaparak hatta mümkünse dersi bu yerlerde anlatarak daha kalıcı olması sağlanabilir.”, K.5 “Kesinlikle Sosyal Bilgiler öğretim programına müze gezisi eklenmelidir, hatta mümkünse yerel tarih konuları müzelerde anlatılmalıdır.”, K.7 ise “Bol bol müze gezileri yapılmalı, varsa tarihi tanıklardan faydalanılmalıdır.” şeklinde görüş dile getirmiştir. Araştırmaya katılan 7 öğretmen adayında; derslerde görsellik artırılıp, film izleme ve drama gibi etkinlikler yapılmalı düşüncesi vardır. K.21 “Yerel tarih konularını öğrencide kalıcı hale gelmesi için drama yönteminden faydalanılmalıdır.”, K.24 ise “Yerel tarih konuları öğrencileri çok sıkmadan, bilgi ağırlıklı olmaktan ziyade biraz daha eğlenceli bir şekilde onların anlayacağı dilde ve ilgi çekici şekilde anlatılmalıdır.” şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan 2 öğretmen adayı; yerel tarih konusu belgelere dayandırılıp daha açık ve sade anlatılmalı fikrine sahiptir. K.19 “Olayların tarihi daha açık ve sade anlatılabilir.”, K.20 ise “Yerel tarihe ilişkin önerilerim konuların sadece bir belge ile sınırlandırılmaması, yerel tarih konusunun birçok belgeye bakıp değerlendirme yapılmasını öneririm.” şeklinde ifade kullanmıştır. Araştırmaya katılan 1 öğretmen adayı ise; yerel tarih konusunda aileler eğitilip bilinçlendirilmeli diye cevap vermiştir. K.16 “Yerel tarih için öncelikle çocukta bir bilinç olması gerekir. Bu yüzden bu bilincin ailede başlaması gerekir. Aileler bu konuda eğitilmelidir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

3.1. Sonuç

Değişen ve gelişen Sosyal Bilgiler dersi müfredatı ile öğrenciler artık araştırmacı ve sorgulayıcı bir nitelik kazanmışlardır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise geleneksel ders işleme metotlarını terk ederek, öğrencilerin derslerde daha aktif bir rol oynamalarına olanak sağlamışlardır. Böylece derslerin merkezinde öğretmenlerin değil de öğrencilerin olduğu ve etkinliklere daha çok yer verilen bir anlayış oluşmuştur.

Araştırma ile yerel tarihin ne olduğu, yerel tarih konuları anlatılırken hangi yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği, faydalarının ve

sınırlılıklarının neler olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca bu çalışma ile son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih hakkındaki düşünce ve görüşleri ortaya konmuştur.

Çalışma kapsamında araştırmanın ilk sorusu: yerel tarih denildiğinde aklınıza ilk olarak ne gelmektedir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 12'si; yaşadığımız bölgenin, yakın çevrenin tarihi derken, 12 öğretmen adayı da; geçmiş yaşantılarımız, örflerimiz, adetlerimiz, geleneklerimiz, göreneklerimiz, kültürlerimiz... diye cevap vermiştir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı ise; genel tarihe göre daha dar kapsamlı olan, sınırları belli bir coğrafyanın tarihi şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu: Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları anlatılırken hangi yöntem ve teknikler kullanılabilir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 18'i; görsel sunum, rol yapma, drama, film izleme... vb. teknikleri söylerken, 14 öğretmen adayı; sözlü anlatım tekniğini, 11 öğretmen adayı ise; gezi-gözlem tekniğinin kullanılabileceğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan 3 öğretmen adayı; görüşme tekniğini söylerken, 2 öğretmen adayı ise; tartışma tekniğinin kullanılabilceğini ifade etmiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu: Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları anlatılırken ne gibi sorunlarla karşılaşılabilir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 8'i; öğrencilerin önyargı ve hazırbulunuşlukları şeklinde görüş belirtirken, 5 öğretmen adayı; öğrenci veya öğretmenlerin bilgi eksiklikleri diye görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan 5 öğretmen adayı; konuların soyut olup yüzeysel anlatılması ve genellikle ezber yöntemine başvurulması, 4 öğretmen adayı; kaynak azlığı ve eksikliği, 3 öğretmen adayı; konuların objektif bir şekilde anlatılmaması, 1 öğretmen adayı; süre sıkıntısı, 1 öğretmen adayı ise; bütçe sıkıntısı diye cevap vermiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusu: Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konularının öğrencilere sağlayacağı faydalar nelerdir? sorusuna, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı: geçmiş ve yakın çevre hakkında bilgi sahibi olunup, milli birlik duyguları konularında bilinçlenme artar şeklinde cevap vermişlerdir.

Araştırmanın beşinci ve son sorusu: Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yerel tarihe ilişkin önerileriniz nelerdir? sorusuna, araştırmaya katılan 10 öğretmen adayı yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında daha çok yer verilmesini, 10 öğretmen adayı ise; müze ve tarihi yerlere gezilerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan 7 öğretmen adayı; derslerde görsellik

arttırılıp, film izleme ve drama gibi etkinlikler yapılmalı, 2 öğretmen adayı; yerel tarih konusu belgelere dayandırılıp daha açık ve sade anlatılmalı, 1 öğretmen adayı ise; yerel tarih konusunda aileler eğitilip bilinçlendirilmeli diye cevap vermiştir.

3.2. Tartışma

Yerel tarih ile ilgili yapılan çalışmalara göz attığımızda özellikle 2013 yılından itibaren çok sayıda eserin ortaya çıktığı ve yerel tarihin günden güne öneminin arttığı görülmektedir. Bu bölümde yaptığımız çalışmaya benzer çalışmalara yer verilmiştir.

Işık (2008) “İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih İle İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı makalesinde yerel tarihin ve yerel tarih öğretiminin ne olduğunu, nasıl uygulanabileceğini ve faydalarının neler olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Pasinler ilçesi Mehmet Akif Ersoy ilköğretim Okulu 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Işık, araştırmasında deney ve kontrol grupları oluşturarak ön test ve son test uygulamıştır. Uygulama sonucunda elde ettiği verileri SPSS programıyla analiz etmiştir. Işık (2008) araştırmasının sonunda yerel tarih öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını görmüştür. Ayrıca araştırma sonunda daha çok duyu organına hitap eden ve öğrenci merkezli öğretimi temel alan yerel tarih öğretim yönteminin kullanıldığı deney grubunun, geleneksel öğretim yönteminin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Avcı Akçalı (2013) “Tarih Öğretiminde Yerel Tarih Kaynaklarına Dayalı Etkinlikler Aracılığıyla Ders İşlenmesinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisinin Ölçülmesi” adlı doktora tezinde, lise 10. sınıf öğrencileri üzerinde karma (nicel ve nitel bir arada kullanılan) yöntem kullanarak gerçekleştirdiği çalışmasında, derslerin yerel tarih kaynaklarına dayandırılan etkinliklerle işlendiğinde öğrencilerin akademik başarılarının arttığı ve öğrencilerin derse yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştiğinin farkına varılmıştır. Uygulama sonrası yapılan görüşmelerde ise öğrencilerin derste yapılan yerel tarih etkinliklerine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2015) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları” adlı yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin sahip oldukları bazı değişkenlerin (cinsiyet, mezun olunan fakülte, mesleki kıdem ve okulun bulunduğu yerleşim birimi) yerel tarih konularının öğretimine ilişkin tutumları üzerinde bir etkisinin olup

olmadığı belirlenmeye çalışan Arslan, araştırma kapsamında Niğde ilinde görev yapmakta olan 137 Sosyal Bilgiler öğretmenine “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği” uygulamıştır. Araştırmanın sonunda Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturan cinsiyet, mezun olunan fakülte, mesleki kıdem ve okulun bulunduğu yerleşim birimi değişkenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2018) “Hayat Bilgisi Dersi, “Dün, Bugün, Yarın” Temasında Sözlü Tarih ve Yerel Tarih Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde, sözlü tarih ve gezilere dayalı yerel tarih etkinlikleri gerçekleştirerek, öğrenci ve öğretmenlerin bu etkinliklere ilişkin duygu ve düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Nitel bir uygulama değerlendirmesi olarak tasarlanan çalışma yedi hafta sürmüştür ve araştırma sonunda öğrencilerin sözlü tarihe ve gezilere dayalı yerel tarih etkinlikleri gibi çalışmalarını her zaman yapmak istedikleri ancak gezilere dayalı yerel tarih etkinliklerini daha çok sevdiğileri görülmüştür. Öğretmenler ise bu tür etkinlikleri derslerinde uygulamak istediklerini lakin çeşitli sebeplerden dolayı uygulayamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve öğrenciler, gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde öğrencilerin araştırma becerilerinin geliştiğini öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanımalarına olanak sağladığını düşünmektedirler.

Görüldüğü gibi yerel tarih ile ilgili bazı eserler kaleme alınmış ve yerel tarih konusunda bilgiler verilmiştir. Yerel tarih kapsamında ortaya konan eserlere baktığımızda tamamına yakını öğretmenler veya öğrenciler ile yapılmış çalışmalardır. Bizim çalışmamızı diğer çalışmalardan ayıran tarafı; çalışmamızı öğretmen adayları ile gerçekleştirmiş olmamız ve bu konuyu farklı bir perspektifte bakmış olmamızdır. Bu çalışma Uşak Üniversitesi’nde öğrenimlerine devam eden son sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yerel tarih konusundaki düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ayrıca bu çalışma ileride bu alanda veya diğer alanlarda yapılacak olan çalışmalara ışık tutmayı da amaçlamaktadır.

3.3. Öneriler

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak şu önerilerde bulunulmuştur:

- Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yerel tarih konuları daha çok yer verilebilir.
- Yerel tarih konuları kapsamında Sosyal Bilgiler dersinde müze

ve tarihi mekânlara gezilerin sayısı artırılabilir.

- Yerel tarih konuları kapsamında Sosyal Bilgiler dersinde görsellik artırılıp, drama, film izleme, rol yapma gibi etkinliklere daha çok yer verilebilir.
- Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih konuları hakkında aileler eğitilip bilinçlendirilebilir.
- Yerel tarih konuları kapsamında öğrencilere ön bilgiler verilip öğrencilerin hazır bulunuşlukları sağlanabilir.
- Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih konuları öğretilirken öğrencilere sözlü tarih çalışmalarını yaptırılabilir.

Kaynaklar

- Aktekin, S. (2001), *Bulunduğu Eser: Yerel Tarihçilik*, Kent, Sivil Girişim Yerel Tarih Grupları Deneyimi, (Ed. Çelebi, F.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 186-213.
- Arslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları*. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Niğde
- Aslan, E. (2000). Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Avcı Akçalı, A. (2013). *Tarih Öğretiminde Yerel Tarih Kaynaklarına Dayalı Etkinlikler Aracılığıyla Ders İşlenmesinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisinin Ölçülmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, İzmir.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmada Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Calkin, H. L. (1942). "Local History: A Means of Better Understanding United States History.", *The School Review*, 50: 53-60.
- Demircioğlu, İ. H. (2005), "Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar", Anı Yayıncılık, Ankara.
- Eyriç, N. (2005). *Tarih Eğitiminde Yerellik: 1922-1950 Döneminde Menemen Kazası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hoskins, W.G. (1984). *Local History in England*. New York: Addison Wesley Longman Limited.
- Işık, H. (2008), "İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih İle İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 290-310.

Oran, M. (2019). Son Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yerel Tarih ile İlgili Görüşleri. ABAD, 2(4), 299-313.

- Kılıç, A. (2018). *Hayat Bilgisi Dersi, "Dün, Bugün, Yarın" Temasında Sözlü Tarih ve Yerel Tarih Etkinliklerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mentiş Taş, A. (2004) "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, (1), 28-54.
- Taşkaya, S. M. ve Bal, T. (2009), "Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri", *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 173-185.
- Tunç Şahin, C. (2011), "Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi", *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, (16), 453-462.
- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008), "İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Matematikteki Hazır Bulunuşluk Düzeyi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16, (2), 529-542.
- Yıldırım, A. ve Hasan Ş. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 7. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.